

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Kodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Yehezkel

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 597 [1836 oder 1837]

כ ל א ק ז ח י

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9132

וְרוּחַ הַקְּדִים הוֹבִישׁ פְּרִיָּה
 הַתְּפִרְקוּ וַיִּבְשׂוּ מִמֶּה עֲזָה אֵשׁ
 אֲכַלְתֶּהוּ: (יג) וְעַתָּה שְׁתוּלָה
 בַּמִּדְבָּר בְּאַרְץ צִיָּה וְצִמָּה:
 (יד) וַחֲצֵא אֵשׁ מִמֶּה בְּדִיהַ פְּרִיָּה
 אֲכַלְתֶּהוּ לֹא־תִהְיֶה בְּהַמִּטָּה עֹז שֶׁבֶט
 לַמְּשׁוּל קִינָה הִיא וַתְּהִי לְקִינָה:

כ (ט) וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית
 בַּחֲמִשִּׁי בְּעֶשְׂוֹר לַחֹדֶשׁ
 בָּאוּ אַנְשֵׁים מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל לְדָרֶשׁ
 אֶת־יְהוָה וַיֵּשְׁבוּ לִפְנָי: (י) וַיְהִי

דבר

רע, אם צעהנטען דעם פֿינפֿטען מאָנאַטעם, קאמען מאָנענער פֿאַן דען עלטעסטען
 ישראליס, דען עוויגען צו ערפֿאַרשען, אונד זעצטען זיך פֿאַר מיך הין. (יג) דאָ וואָרד מיר
 דעם

ר ש י

הקדים. נ"ל: הוביש את פריה. שחט את בני לדיקהו: (יד) ותלא אש ממטה בדיה. מעון
 פלכיה וזריה באת לה הרעה: קינה היא ותהי לקינה. אליא היא נבואתא והות לאליא:
 כ (א) לדרוש את ה'. על לרכייהם ואם אינו שומע לנו גם אנו לא נענה על עבירות שנידינו
 שהרי כבר מכרנו ואין לו עלינו כלל' עבד שמכרו רבו ואשה שגרשה בעלה כלום יש
 לזה על זה כלום ומסוף ענין אתה למד מתשובה שהשיבם והעולה על רוחם וגומר (לקמן
 ט

ב א ו ר

דוד ושלמה. (יב) התפרקו, מתוך היונה התפרקו מהענפים אשר עליהם היו ונפלו לארץ.
 (יג) ועחה, זה מזל צפני עלמו, והנביא אמר: אחרי אשר הושלכה לארץ, מ"מ עוד נטעה
 זה פעם אחרת, אבל לא כנראשונה, כי עתה נטעמיה במדבר.
 כ (א) בשנה השביעית, לגלות המלך יהויכין (רד"ק). לדרש את ה', כל דרישה בזה'
 תהיה באחד משלשה אופנים, או הדורש ידרוש בזה' להניד לו את העמיד, כמו ול'
 דרש בזה' (ד"ה א' י"א י"ד), או להניד לו רכונו, כמו כי יבא אלי העם לדרוש אליהם (שמות
 י"ח ט"ז), או יבקש את פני ה' למלאות שאלתו, כמו דרשתי את ה' וענוי (תהלים ל"ד ה')
 (באופן הראשון יבא היחס אנו, ובשני האופנים האחרים יבוא יחס הפעול); והנה רד"ק
 אמר, כי הוא דרשה על העמיד (אם גם היא ביחס הפעול, באשר ידוע כי היחסים לרוב
 זרים בספר הזה לא חשב לזה). ויונתן תרגם: לשחבע אולפן, אם כן דעתו כי באולדרוש
 את רכונו. ורש"י אמר כי דרשו על לרכייהם. אבל מתשובת הנביא פה ולעיל (פרשה י"ד),
 נראה, כי האמת צפני וונחן, כי המה לא באו לדרוש את ה' בלב חמים, כי גלוליהם תמיד
 נגד עיניהם, ואם גם באו לשאול את פי ה', היה זה רק על דרך באשר קרבו אל אליליהם.
 ואם

שליידערט וואָרד, דעססען
 פֿרוכט דער אָסטווינד פֿער.
 טראָקנעטע, דעססען קראַפֿט
 פֿאַללען שטאַבע אַבנעכראַכען
 וואָרדען אונד פֿערדאַרטען,
 אונד דאָן פֿיער זיאַ פֿער.
 צעהרטע. (יג) אונד יעצט, אַלס
 ער געפֿלאַנצט וואָרד אין
 דיאָ וויסטע אין איינען דיררען
 לעכצענדען באַדען, (יד) איינע
 פֿלאַממע הערפֿאַר בראַך, אויס
 איינעם שטאַבע ווינער אָסטע,
 אונד ווינע פֿרוכט פֿערצערטע,
 אויך ניכט איבריג בליעב אין
 שטאַרקער שטאַב, (געזויגט)
 פֿינט צוהעררשער שטאַבען. —
 איין קלאַגעליער אַיזט דיעס,
 אונד איין קלאַגעליער זאָלל עס
 בלייבען. —

כ (א) אים זעבענטען יאה

יחזקאל כ

דְּבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: (ג) בֶּן-
אָדָם דַּבֵּר אֶת-זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי
יְהוָה הִלְדַּרְשׁ אֶתִּי אַתֶּם בָּאִים
חִי-אֲנִי אִם-אֲדַרְשׁ לָכֶם נָא
אֲדֹנָי יְהוָה: (ד) הֲתִשְׁפּוּט אַתֶּם
הֲתִשְׁפּוּט בֶּן-אָדָם אֶת-תּוֹעֵבֹת
אֲבוֹתֵיכֶם הַזֵּוֹעִים: (ה) וְאָמַרְתָּ
אֲלֵיהֶם כֹּה-אָמַר אֲדֹנָי יְהוָה
בַּיּוֹם בְּהָרִי בְיִשְׂרָאֵל וְאִשָּׁא יָדַי
לְזֶרַע בַּיִת יַעֲקֹב וְאֹנֶדַע לָהֶם
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאִשָּׁא יָדַי לָהֶם
לֵאמֹר אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

ביום

תרגום אשכנזי נג

דעם עוויגען ווארט, ויא
פאלגט: (ג) ערדענוואהן!-ערע
מ טרען עלטעסטען ישראלי, אונד
זאגע איהנען, זא שפריכט דער
הערר, דער עוויגע: קאממט
איהר מיך צו ערפארשען? — בייא
מיינעם לעבען! איך לאס-
סע מיך פאן איך נכט ער-
פארשען, שפריכט דער הערר,
דער עוויגע. (ד) וויללסט דוא
זיא ריכטען? — וויללסט דוא
ריכטען ערדענוואהן! זא מא-
כע איהנען בעקאנט, דיאגרוי-
עלט האטען איהרער פארפאה-
רען. (ה) זאגע איהנען: זא
שפריכט דער הערר, דער
עוויגע: אלס איך ישראל ער-
וועהלטע, דעם זאמען דעם
הוועם יעקב מינע האנד ער-
האב אונד אים לאנדע מצרים
מיך איהנען צו ערקעננען גאכ;

דא ערהאב איך איהנען מיינע האנד אונד שפראך: איך דער עוויגע בין אייער גאטט. (ו) — מאהלם

ר ש י

פ' ל"ג): (ג) אם אדרש לנס. בנקשתנס ונסוף הספר הזה הוא אומר אדרש לנית ישראל
זו אחת מן המקומות המלמדים אותנו שהקנ"ה חוזר בו על הרעה ועל כיוולא בזה ההוא
אמר ולא יעשה (נמדבר כ"ג) מדרש תנחומא: (ד) החשבוט אותם. לשון ויכוח: (ה) ביום
בחי בישראל. הרי שהיתה שואה זו כנושה לפני המקום קרוב לט' מאות שנה מהיו במלכים
עד יחזקאל והיתה אהבתו מחכה עליהם וע"י שהיו עתה מרבים לפשוע בתעורר' וע"ז נאמר
שואה

ב א ו ר

ואם ה' בזה להם גם להסיר את האלילים, המה לא שמעו לקולו, כמו שנאמר נהיה כנויים
כמשפחות הארצות לשרת עץ ואבן (לקמן פסוק ל"ג) על כן אמר ה' כי לא ידרש מהם, והוסיף
נאמר התשפוט אותם, כלומר ה"ש את נפשך לדעת את משפטם ודרנס, הודע להם את
תועבות אבותם, ואז יראה לך ולהם בעליל, כי מעולם לא היה לבם נכון עמי, ובי בחקי
לא הלכו. (ג) הלדרוש אותי, יתכן כי חסר מלת באמת. (ד) החשפוט, כפי הוראת
היסודי של שרש שפע יתורגם פה (בעזרטהייזען), כי ה' אמר לו, אם יש את נפשו לדעת את
רוע לבנה, וידיע להם את תועבותם, כי ספור קירות בני ישראל וספור חטאיהם הם באחד
נעונו ה'; כי ספור קירותיהם הוא רק הספור איך נסו תמיד את ה' ונאלי את קדוש
ישראל. (ה) ואשא ידי וגו', לשון שבועה, כמו כי אשא אל שמים ידי (דברים ל"ג מ').
ואשר

(ו) בַּיּוֹם הַהוּא נִשְׂאֲתִי יָדַי לָהֶם
 לְהוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶל-
 אֶרֶץ אֲשֶׁר-תִּרְתִּי לָהֶם זְבַת חֶלֶב
 וְדִבְשׁ צְבִי הִיא לְכָל-הָאָרְצוֹת:
 (ז) וְאָמַר אֱלֹהִים אִישׁ שְׁקוּצֵי עֵינָיו
 הַשְּׁלִיכוּ וּבְגָדוֹלַי מִצְרַיִם אֶל-
 תַּטְמְאוּ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:
 (ח) וַיִּמְרוּ-כִי וְכֹא אָבוּ לִשְׁמַע אֵלַי
 אִישׁ אֶת-שְׁקוּצֵי עֵינֵיהֶם לֹא
 הַשְּׁלִיכוּ וְאֶת-גְּדוֹלַי מִצְרַיִם לֹא
 עָזְבוּ וְאָמַר לְשִׁפְךְ חַמְתִּי עֲלֵיהֶם
 לְכַלּוֹת אִפִּי בָהֶם בְּתוֹךְ אֶרֶץ
 מִצְרַיִם: (ט) וְאֶעֱשֶׂה לְמַעַן שְׁמִי
 קְבֻלָּתִי הַחֵל לְעֵינַי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר-

מֵאֵהֶלֶם עֲרֵהָב אִד אִיהֲנֵעַן
 מִיִּנְעֵה הָאָנֹד, זִיא אוֹיִם דַּעַם
 לְאָנְדַע מִצְרַיִם צו פִּיהֲרַעַן אִין
 אִין לְאָנֹד, דַּאָן אִיד פִּיר זִיא
 אוֹיִסְעֲרוֹעֵהֶען, וּוְאָ מִילְךְ אוֹנֹד
 הָאָנִינִי פִּלְיַעֲסֵט אוֹנֹד דַּאָן דִּיא
 קִרְאָנַע אֶלְלַעֲר לְאָנְדַעֲר אִיזֵט.
 (ז) אוֹנֹד פִּעֲרָרְדִּנְעֵטַע אִיהֵ-
 נַעַן: יַעֲרַעֲר וּוְעֲרַפֵּעֵ הִינוֹעֵנִי,
 דִּיא גְרִיוֹעֵל דִּיא זִין אוֹיִנְעֵנִי-
 מַעֲרַק זִנֵּד, אוֹנֹד פִּעֲרָאוֹנֵ-
 רִיוִינְעֵט אִיִּד נִיכֵט אָן דַּעַן
 גַּעֲטַצַּעַן מִצְרַיִם, אִיד דַּעֲר
 עִוִּיגַע בִּין אִיוֹעֲר גַּאָטֵט.
 (ח) זִיא וּוְאֲרַעַן אֶבְעֲר וּוִידַעֲרֵ-
 שְׁפַעֲנֵסֵטִיגַעֲנַעַן מִיד, אוֹנֹד
 וּוְאֶלְלַטַּעַן מִיר נִיכֵט גַּעֲהָאֲרֵ-
 כֵּעַן, זִיא וּוְאֲרַפֵּעַן נִיכֵט הִינֵי-
 וּוְעִיג דִּיא גְרִיוֹעֵל דִּיא אִיהֲר
 אוֹיִנְעֵנִי מַעֲרַק וּוְאֲרַעַן, אוֹנֹד
 פִּעֲרִלְיַעֲסַעַן נִיכֵט דִּיא גַּעֲטַצַּעַן
 מִצְרַיִם, דַּאָ פִּעֲרִהִיעַס אִיד
 מִיִּנְעַן גְרִים אִיבְעֲר זִיא אוֹיִם-
 צוֹשִׁיטֵטַעַן, שְׁאָן אִים לְאָנְדַע

המה
 מצרים מיינען גאנצען צאָרן איבער זיא אוֹיִם צו לאַסֵּסַעַן. (ט) דאָךְ טַהֲצַט אִיד עַם מִיִּנְעַם

נא

ר ש " י
 שְׁנֵה תַעֲוִיר מִדְּנִים וְגו' (משלי י'): (ז) וְאָמַר אֱלֹהִים. אֶהְרַן נִבֵּא לָהֶם וְנֹאֵה זו קוֹדֵם
 שְׁנֵה הַקִּבְ"ה עַל מַשֶּׁה בְּסִנֵּה וְהוּו שְׁנֵה אֶמַר (שְׁמוֹאֵל א' ב') לְעַלִּי הַנִּגְלָה נִגְלִיתִי אֶל בֵּית אֲבִיךָ
 בְּהַיּוֹחַס נִמְלָרִים וְגוֹמֵר: (ח) וַיִּמְרוּ בִי. הַס הַרְשָׁעִים רוֹבֵס שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁמֹתוֹ בְּשֵׁלֶשֶׁת יָמֵי אֶפְלָה
 כְּמוֹ שְׁנֵה אֶת־וּמֹשִׁים עֲלֵו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו' (שְׁמִית י"ד) אֶחָד מִשְׁמָשִׁים וַיִּשׁ אֹוֹטְרִים אֶחָד מִחֲמַשׁ
 מֵאוֹחַ: (ט) לְבַלְתִּי הַחֵל. שֶׁלֹא יִתְחַלֵּל שְׁמִי מֵאַחַר שְׁוֹדַעֲתִי לָהֶם וְהַנְּטַחִים לְהוֹבִיאֵם וְהַנִּירוּ
 מִלְרִים שְׁהֶם עַמִּי חִילוֹ הִיִּיתִי מִשְׁחִיתִם הִיוֹ אֹמְרִים אֹוִיבֵהֶם מִבְּלַתִּי יִכּוֹלַת בִּידוֹ לְהוֹבִיאֵם:

ב א ו ר

(ז) וְאָמַר אֱלֹהִים, הַנְּבֹאֵה הַזֹּאת לֹא מִלְאָנוּ בְּתוֹרָה, וְכַנֵּר הוֹבִיַת הַכֶּסֶם מו"ה הִירָן וְוִיזֵל נ"ע
 (כְּהַקְדַּמְחוּ לְשִׁירֵי תַפְאֵרַת), כִּי מַקְרוֹת רַבּוֹת אֲשֶׁר קִירוֹת אֲנֹתִינוּ לֹא נִכְתְּבוּ, בְּאֲשֶׁר נֹתְנָה
 עַם לִו לְחַק לְהַגִּיד רַק הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הִיוּ סְנוֹת לְתוֹלְדוֹת, אֲשֶׁר מִמֶּנֶם נַעֲשֶׂה רוֹשֵׁם בְּהַאוֹמֵה,
 וְכֵן יִסְפְּרוּ לָנוּ כֹּתְבֵי הַעַמִּים דְּבָרִים רַבִּים מֵאַנְרֵהֶם וּמַשֶּׁה אֲשֶׁר כְּפִי אֲמִינֹת נֹתְנִיהֶם וְהַשְׁעֵרַת
 הַשֶּׁבֶל נוֹכַח לְהַאֲמִין. וְאִיךְ לְנוֹחַ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל זְנוֹ אֲחִירֵי גְלוּלֵי מִלְרִים גַּם אֲחִירֵי יִלְיָאֲתַם מִשֵּׁם
 נְרָאֵה מִשְׁעֵשֶׂה הַעֲגֵל, אֲשֶׁר כְּפִי הִידוּעֵ הִיֵּה אֶלִּיל מִלְרִים. שְׁקוּצִי, מַהֲכַד אֲשֶׁר הַגְּלוּלִים הַאֲלָה
 הַמַּסֵּה תוֹעֵנַת ה' קִרְאֵם שְׁקוּלֵי, וּמַלְךְ אֲשֶׁר הִמָּה זְנוֹ וְהַתְּאוּוֹ אֲלֵיהֶם תְּאוּוֹה, וְעֵינֵי הַס
 זִיו אֲחִירֵהֶם, קִרְאֵם שְׁקוּלֵי עֵינֵיהֶם, וְכַדְּבָרֵי רִז' עֵינֵה זֵלְנֵה סְרַסְרוּרֵי דַחְעֵאִי נִינְהוּ.
 (ט) חֵל, תַּחֲסַר הַפְּעוּל, וְהוּוֹת אֹוֹתוֹ אוֹ אֹוֹתֵם, וְהַשְׂרַשׁ קֵלֵל יוֹנֵה גַם בְּהַפְּעִיל
 עַל

יחזקאל כ

הַיְהִי בְּתוֹכָם אֲשֶׁר נִוְדַעְתִּי
אֵלֵיהֶם לְעִנְיָהֶם לְהוֹצִיאֵם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (י) וְאֹצִיאֵם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶבְאֵם אֶרֶץ
הַמְדְבָר: (יא) וְאֶחֶן לָהֶם אֶת
חֻקוֹתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי הַיּוֹדְעֵתִי
אוֹתָם אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אוֹתָם הָאָדָם
וְחֵי בָהֶם: (יב) וְגַם אֶת־שַׁבְּתוֹתַי
נָתַתִּי לָהֶם לְהֵיוֹת לְאוֹת בֵּינִי
וּבֵינֵיהֶם לְדַעַת כִּי אֲנִי יְהוָה
מְקַדְּשָׁם: (יג) וַיִּמְרוּ־בִי בֵּית־
יִשְׂרָאֵל בַּמְדְבָר בְּהַקּוֹתַי לֵאמֹר

הלכו

חרגום אשכנזי נד

נאמענס וויללען, — אום
איהן ניכט צו ענטווירדיגען
פֿאַר דען אויגען דער פֿעלקער
אין דערען מיטטע זיא וואָרען
אונד פֿאַר דערען אויגען איד
מיד איהנען צו ערקעננען
גאב, — דאָס איד זיא (דעננאָך)
אויס דעם לאַנדע מצרים
פֿיהרטע. (י) אַלס איד זיא נון
אויס דעם לאַנדע מצרים גע.
פֿיהרט אונד אין דיא וויסטע
געבראַכט האַטטע, (יא) דאָ
גאב איד איהנען מיינע גע.
ועטצע, כיצטע איהנען בע.
קאָנט מיינע רעכטע, דיא
דער מענש אויסאיבען זאָלל,
דאָמיט ער לעבען בלייבעדורך
זיא. (יב) אויך פֿעראַרדנעטע
איד איהנען מיינע רוהעטאָגע
דאָס זיא איין צייַען זייען,
צווישען מיר אונד איהנען,
וואָראָן זיא ערקעננען זאָללטען, דאָס איד דער עוויגע זיא הייליגע. (יג) אַבער אויך אין דער
וויסטע וואָר דאָ הוויז יִשְׂרָאֵל ווידערשפענסטיג געגען מיד, זיא וואָנדרעלטען ניכט אין מיי
נען

ר ש י

(יב) להיות לאות. אות גדול הוא להם שנתתי את יום מנוחתי להם למנוחה כפי הכר גדול
שקדשתי לי: (יג) בחוקותי לא הלכו. נסו אותם בעגל וכפידים מלקבל הסוכה והחירו מן
המן

ב א ו ר

על הורדת דבר מיקרו, כמו לא יחל דברו (במדבר ל' ג'). (יא) וחי בהם, כנר פרשתי
(לעיל י"ח ד'). (יב) לאוח, מה יקרו הדברים האלה, כי ישמעו לנו את כוונת ה' למה
שם את יום השבת; ואם יש את נפשנו לדעת, איך השבתות הנה לאות בין ה' ובניינו, נבאר
הוראת מלת אות, ואז יודע לנו מעמנו, ונאמר: כל דבר אשר איננו פה בפני עצמו, אבל
להזכיר אותנו מליאות דבר אחר יקרא אות (לוי' טו), (ועל כן נקראו גם רשמי האל"ף
בית אותות כי אינם פה בפני עצמם, אבל רק להורות על הבנת הקול אשר יעלה על
זכרונינו בעת נראה אותם), וידוע כי יום השבת נתן לנו להתפלל אל ה' ולעבדו יותר מבימים
אחרים, ולחשוב על ה' ועל סגלותיו למען נחזיק אותנו באמונתו, ומתוך זה נטיב את מעשינו
ודרכנו; כי האדם לעמל יולד, בויעת אפו יאכל לחמו, ואם לא שם ה' את היום הזה וטוה
כליו לאמר: ביום השביעי לא תעשה כל מלאכה, אז נאכד ממנו כל אמת ולדקה מאין
מורה. אם כן השבת איננו פה בפני עצמו, אבל הוא רק פה למען נחשב בו (באשר עשקי
העולם אינם לנו לשטן ביום הזה) על דרכי ה' ומעשיו, ומתוך זה נכירנו הכר: ברורה
ושלמה כפי שקי השכל אשר לעולם לא תשרש ולא תעקר מהלב, ועל ידי זה היום הזה הוא
לנו

נען געזעטצען, פֿערצטעטען, מיינע רעכטע, דיא דער מענש אויסאיבען זאלל, דא מיט ער לעבען בלויבע דורך זיא, אונד ענטווייהעטען זעהר מיינע רוהעטאגע, דא פֿער היעם איך עס, מיינען גרים אויסצושיטטען איבער זיא, אונד אין דער וויסטע זיא אויפצורייבען. (יד) דאך (זויד) דח) טהאט איך עס מיינעס נא מענס וויללען, איהן ניכט צו ענטוויירדיגען בייא דען פֿעל קערן, פֿאָר דערען אויגען איך זיא הערויסגעפֿיהרט, (טו) אונד ווען איך אויך אין דער וויסטע איהנען מיינע האַנד ערהאָב, זיא ניכט צו פֿיהרען אין דאָז לאַנד, דאָז איך פֿאָן מילך אונד האַנוג איבערשטראַמען ליעס, אונד דאָז דיא קראַנע צאלער לאַנדער אויט; (טז) ווייל זיא מיינע רעכטע פֿערצטעטע טען אין מיינען געזעטצען ניכט וואַנדעלטען, מיינע רוהעטאָגע גע ענטווייהעטען, אונד מיט איהרעם הערצען איהרען געטצען נאָכהינגען. (יז) זאָ שאַנטע זיא דעננאָך מין אוי גע (היינע פֿאָרזעהוג), זיא ניכט צו פֿערדערבען, אונד איך פֿערטילגטע זיא אויך

הֲלֹכּוּ וְאֶת־מִשְׁפָּטַי מֵאִסּוּ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אַתֶּם הָאָדָם וְתִי בְהֵם וְאֶת־שִׁבְתֵּי הֲלָלוּ מְאֹד וְאָמַר לְשֹׁפֵךְ הַמָּוֶתִי עֲלֵיהֶם בְּמִדְבָּר לְכַלּוֹתָם: (יז) וְאֶעֱשֶׂה לְמַעַן שָׁמַי לְבַלְתִּי הֵחֵל לְעֵינַי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִים לְעֵינֵיהֶם: (טו) וְגַם־אֲנִי נִשְׂאתִי יָדַי כִּהֵם בְּמִדְבָּר לְבַלְתִּי הָבִיא אֹתָם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי זָבֶת חֶלֶב וּדְבַשׁ צְבִי הִיא לְכָל־הָאָרְצוֹת: (טז) יַעַן בְּמִשְׁפָּטַי מֵאִסּוּ וְאֶת־חֻקוֹתַי לֹא־הֲלָלוּ בְהֵם וְאֶת־שִׁבְתוֹתַי חֲלָלוּ כִּי אֲחֲרַי גָּלוּלִיהֶם לִבָּם הֵלֵךְ: (יז) וְתָהִם עֵינַי עֲלֵיהֶם מִשְׁחַתֶּם וְלֹא־עֲשִׂיתִי אֹתָם כְּלָה בְּמִדְבָּר: (יח) וְאָמַר אֶל־בְּנֵיהֶם בְּמִדְבָּר בְּחֻקֵּי אֲבוֹתֵיכֶם אֶל־תֵּלְכוּ וְאֶת־מִשְׁפָּטֵיהֶם אֶל־תִּשְׁמְרוּ

ובגלוליהם דגש א"ש

אין דער וויסטע ניכט; (יח) איך שפראך פֿיעלמעהר צו איהרען קינדערן אין דער וויסטע: וואַנדעלט ניכט נאָך דען געזעטצען אייערער עלטערן, כעאכאכטעט ניכט איהרע רעכטע

ר ש י

המן: ואת שבתותי חללו. ילאו מן העם ללקיטמן:

ב א ו ר

לנו ללות בנינו וכונינו, וגם נדע כי ה' קדשו. (טו) וגם אני, כסוק זה נמשך אל כסוק י"ז, והם כשני חלקים ממאמר אחד, והמשך הקודם, ושעורו: ואם גם נשאתי את ידי לכלתי הכיף וכו' יען כמשפטי מאסן, כסתי עליהם ולא עשיתי אותם כלה לבלתי סל שמי.

יחזקאל כ

וּבְגָלוֹ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּחַקוֹתַי לָכוּ וְאֶת־
מִשְׁפָּטַי שָׁמְרוּ וַעֲשׂוּ אוֹתָם:
(כ) וְאֶת־שַׁבְּתוֹתַי קִדְּשׁוּ וְהָיוּ
לְאוֹת בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדַעַת כִּי־
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (כא) וַיִּמְרוּ־
בִּי הַבָּנִים בְּחַקוֹתַי לֹא־הִלְכוּ
וְאֶת־מִשְׁפָּטַי לֹא־שָׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת
אוֹתָם אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אוֹתָם הָאָדָם
וְחִי בָהֶם אֶת־שַׁבְּתוֹתַי חֲלָלוּ
וְאָמַר לְשַׁפְּךְ חֲמַתִּי עֲלֵיהֶם
לְכַלּוֹת אִפִּי בָם בְּמִדְבָּר:
(כב) וְהִשְׁבַּחְתִּי אֶת־יָדַי וְאָעֲשֶׂה
לְמַעַן שְׁמִי לְבַלְתִּי הַחֵל לְעֵינַי
הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אוֹתָם
לְעֵינֵיהֶם: (כג) גַּם־אֲנִי נִשְׁאַתִּי
אֶת־יָדַי לָהֶם בְּמִדְבָּר לְהַפְּיֵן
אֶתָם בַּגּוֹיִם וּלְזָרוֹת אוֹתָם
בְּאַרְצוֹת: (כד) יַעַן מִשְׁפָּטִי לֹא־
עָשׂוּ וְחַקוֹתַי מָאֵסוּ וְאֶת־שַׁבְּתוֹתַי

חללו

חרגום אשכנזי נ

רעכטע, אונד פֿעראונרייניג
געט איך ניכט אן איהרען
געטצען, (יט) איך דער עוויגע
בין אייער גאטט, נאך מיי
נען געזעטצען וואַנדעלט,
מיינע רעכטע בעאַבאכטעט
אונד איכט זיא אויס, (כ) מיי
נע רוהעטאגע זאללט איהר
הייליגען, דאס זיא צום צייכען
זייען צווישען מיר אונד איך,
דאמיט איהר ערקעננעט,
דאס איך דער עוויגע אייער
גאטט בין. (כא) אַלליין (חזיק)
דיא קינדער וואַרען ווידער.
שפענסטיג גענען מיד (חזיק)
זיא וואַנדעלטען ניכט נאך מיי.
נען געזעטצען, אונד בעאַב.
אַכטעטען ניכט מיינע רעכט.
טע אום זיא אויסצואיכען, זיא,
דיא דער מוענש אויסאיבען
מיס, אום לעבען צו בלייבען
דורך זיא, מיינע רוהעטאגע
ענטווייהעטען זיא, איך פֿער.
היעס עס, מיינען גרים איבער
זיא אויסצושיטטען, אין דער
וויכטע מיינען גאַנצען צאָרן
אן איהנען אויסצולאַססען.
(כב) צאָג אַבער דעננאָך מיינע
(סטרוֹפֿענדע) האַנד צוריק,
אונד טהאַט עס מיינעס נאָ.
מענס וויללען, איהן ניכט צו
ענטוויירדיגען בייא דען פֿעל.
קערן, פֿאַר דערען אויגען איך
זיא הערויסנעֿיהרט. (כג) דאָך

שאן אין דער וויכטע ערהאכ איך איהנען מיינע האַנד, זיא אונטער דיא פֿעלקער צו פֿער.
טרייבען, אונד זיא צו צערשטרייען אין דיא לאַנדער. (כד) ווייל זיא מיינע רעכטע
ניכט אויסגעאיכט, מיינע געזעטצע פֿעראַכטעט, אונד מיינע רוהעטאגע ענטווייהעט

הא

ר ש י

(כא) וימרו בני הנביאים. שנתו של דן וכן הנלמדים לנעל פעור (כמדבר כ"ה) לאמר שמחו
דור המדבר: (כג) להפין אותם. מאז הנטחזים להפילם כי תוליד נביים ובני נביים וכו'
(דברים ד')

נתתי

תרגום אשכנזי

האבען, אונד (ווייז) איהרע אויגען דען געטצען איהרער עלטערן נאכהינגען; (כס) דאס רום איבערליעס איך זיא איהרע רען אונהיילפאללען געועט צען, דען רעכטען, בייא וועלי צען זיא ניכט קעננען לעבען בלייבען. (כו) איך ליעס זיא זיך פֿערא נרייניגען דורך איהרע אפפֿערגאבען, דאס זיא אללעס ערשטגעכאָרנע (דען מולך) הינגאבען, דאמיט איך זיא צו גרונדע ריכטע, אונד דאמיט זיא ערקעננען דאס איך דער עוויגע בון. (כז) דאס רוב ערדענוואָהן! רעדע מיט דעם הויזע ישראל אונד זאגע איהנען, זאָ שפּריכט דער הערר, דער עוויגע: אויך דאס דורך לאַסטערטען מיך אייער

יחזקאל כ

הִלְלוּ וְאַחֲרֵי גִלּוּלֵי אֲבוֹתֵיכֶם הָיוּ עֵינֵיהֶם: (כס) וְגַם אֲנִי נָתַתִּי לָהֶם חֻקִּים לֹא טוֹבִים וּמִשְׁפָּטִים לֹא יָהִיוּ בָּהֶם: (כו) וְאַטְמָא אוֹתָם בְּמַחֲנוֹתָם בְּהַעֲבִיר כָּל־פֶּטֶר רַחֵם לְמַעַן אֲשַׁמֵּם לְמַעַן אֲשֶׁר יִדְעוּ אֲשֶׁר אֲנִי יְהוָה: (כז) לָכֵן דִּבַּר אֶל־בֵּית יִשְׂרָאֵל בֶּן־אָדָם וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר יְהוָה עוֹד זֹאת גִּדְּפוּ אוֹתֵי אֲבוֹתֵיכֶם בְּמַעֲלַם בֵּי מַעַל: (כח) וְאָבִיָּאם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָשְׂאתִי אֶת־יָדֵי

להח

רע פֿאַרפֿאַהרען בייא איהרעם אַבֿעאללע פֿאַן מיר. (כח) אַלס איך זיא נעהמליך אין דאָ לאַנד געבראַכט האַטטע, וואָריבער איך מיינע האַנד ערהאַב עם איהנען צו געבען, ער

ר ש י

(כח) נתתי להם חוקים לא טובים. מסרתים ביד ילדם להנצל בעונם וכן ת"י ומסרתיון ביד ילדיהם טפשא ואלו ועבדו גזירן ללא תקון ונמוסין ללא יתקיימו בהון: (כז) ואטמא אותם במחנותם. אותם מחנות שחקתי להם לקדש לי כל בכור מסרתים ביד ילדם להעבירם לחוסם בכורות למולך הרי חוקים לא טובים: למען אשימם. אשימם ואחריב אותם. אשימם לשון שממה והמפרשו לשון אשמה טיעה הוא שהאל"ף אינה משרשי התיבה: אשר ידעו כשאביא עליהם הרעה: (כז) עוד זאת. הוסיפו לעשות נשהניאותים אל הארץ:

ויקרא

ב א ו ר

(כח) וגם אני נחתי להם, העבירי יאהב ליחס פעמים פעולה מה, לא אל עושה, אבל אל המסנב אותה, כמו עשה לך חרות לורים ושונ מל את בני ישראל (הושע ה' ב'). היתכן לאמר כי ה' היה את שר הכבא לעשות הוא בעלמו חרות לורים ולמול גידיו את בני ישראל? אין זה, כ"א ה' היה לסנב את הפעולה הזאת באשר ילדה זאת לאחרים. ונאשר ה' סנהיג התבל, ולו נחכנו כל עלילות בני אדם, ע"כ ייחס אליו העבירי ג"כ פעמים פעולות אשר נעשו בדיעותיו, מלך אשר לא בטלם, אף כי רעות הנה, וכן נוכל לפרש (לעיל י"ד ח') אני ה' פחיתי את הנוביא ההוא, והמשך הפסוק עם הקידס לו על הדוך הזה: יען משפטי לא עשו וגו' ונפי בחירת האדם אחזו ברעה, על כן איסרם על זאת באשר אניחם ללכת על דרכם הרע, עד אשר אשפוך זעמי עליהם. (כח) ואביאם, המשך הפסוק עם הקודס לו, כך: עוד זאת, כלומר לא לנד כי הכעיסוני נשקולי מזריח, אבל כאשר הביאותים לארץ ננען הסיפו עוד מועבות הכנענים, באשר זכחו

מח

לַתַּת אֹתָהּ לָהֶם וַיִּרְאוּ כָּל--
 גִּבְעַה־רָמָה וְכָל-עֵץ עֲבוֹתַי וַיִּזְבְּחוּ-
 שָׁם אֶת-זִבְחֵיהֶם וַיִּתְּנוּ-שָׁם כֶּעֶם
 קָרְבָּנִים וַיִּשִׂמוּ שָׁם רִיחַ
 נִיחֻחֵיהֶם וַיִּסִּיכוּ שָׁם אֶת--
 נִסְכֵיהֶם: (כט) וְאָמַר אֲלֵהֶם מַה
 הַבָּמָה אֲשֶׁר-אַתֶּם הַבָּאִים שָׁם
 וַיִּקְרָא שְׁמָהּ בְּמָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה:
 (ל) לָכֵן אָמַר וְאֶרְבִּית יִשְׂרָאֵל
 כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה רִבְדִּיךָ
 אֲבוֹתֵיכֶם אַתֶּם נִטְמְאִים וְאֶחָדִי
 שָׁקוּצֵיהֶם אַתֶּם זִנִּים: (לא) וּבִשְׂאֵת
 מַה־נְּתִיכֶם בְּהַעֲבִיר בְּנֵיכֶם בְּאֵשׁ
 אַתֶּם נִטְמְאִים לְכָל-גִּלּוּלֵיכֶם
 עַד-הַיּוֹם וְאֲנִי אֲדַרְשׁ לָכֶם בֵּית
 יִשְׂרָאֵל חֵי-אֲנִי נָא אֲדֹנָי יְהוִה
 אֲבִי-אֲדַרְשׁ לָכֶם: (לב) וְהֶעֱלֵה

ערוזא הען זיא זיך יעדען האהען
 היגעל, יעדען דיכטבעלויב.
 טען בוים, דארט בראכטען
 זיא אהרע אפפער, דארטהין
 פיהרטען זיא דיעזע (זיך)
 קרענקענדען אפפער, דארט
 פערברייטעטען זיא איהרע
 ליעבליכען געריכע, אינד (זיך)
 איהרע טראנקאפפער בראכט
 טען זיא דאזעלכסט. (כט) איך
 זאגטע צו איהנען: וואצו דיא
 אנהאהע, צו דער איהר הין
 וואללעט? — אינד דאס זיא
 ביז אויף דיעזען טאג נאך
 אפפער-אנהאהע גענאנט
 ווירד. — (ל) דארום פער-
 קינדע דעם הויזע ישראל, זא
 שפריכט דער הערר, דער
 אללמאכטיגע: ווען איהר
 אייך פעראונרייניגעט, נאך
 דער וויזע אייערער פארפאה-
 רען, איהרען שייזאלען נאכ-
 בוהלעט, (לא) געשענקע בריני-
 געט, אינרעם איהר אייערע
 קינדער דורכ'ס פיער פיה-
 רעט אונד איהר זא דורך אל-
 לע אייערע גאטצען ביז יעטצט
 פעראונרייניגעט ווערדעט,
 וויא זאלל איך, הויז ישראל!

על

מיד פאן אייך ערפארשען לאססען? — בייא מיינעם לעבען! שפריכט דער הערר,
 דער עוויגע, איך לאססע מיד פאן אייך ניכט ערפארשען; (לב) אונד אויך דאז וואס איהר
 אים

ר ש י

(כט) ויקרא שמה במה. לשון גנאי כלומר כמה היא נחשבת: (ל) הנדריך אבותיכם וגו'. לי
 חמיה ובי כך הדין שבדרך אבותיכם אתה נטמאים ואני אדרש לכם להשיב על שאלתכם:
 (לא) ובשאת מחנותיכם. ובלקחת מחנותיכם שהיה לכם לתת לי ואתם לוקחים אותם ממני
 להעביר בכורותיכם לעבודת כוכבים ומזלות: (לב) והעולה על רוחכם. שעולה על דעתכם

ב א ו ר

תחת כל עץ עבות וגו'. ואביאם, כלומר כאשר הניא אותם. כעם קרבנם, קרבנם אשר הם
 לכעם. (כט) ואמר, שער הפסוק לפי דעתי כך: אז כאשר החלו לזנות על כל גבעה רמה
 כבר הונחתים על זאת ואמר אליהם מה הנמה וגו', כלומר למה זנחתם על הכמות אחרי
 אשר מקדש ה' בתוככם, אבל אינם לא שמעתם בקולי, ועד היום הזה הוספתם לזנות כמה.
 ויקרא שמה, כלומר עוד הוס הוא מוכנה ומואנה להניא עליה קרבנות; ובדרך הזה הוא
 נמשך אל הקודם לו ולזמרו. (ל) הבדרך, בתמיה ובי כך הדין שבדרך אבותיכם אתם

עַל-רוּחְכֶם הָיוּ לֹא תִהְיֶה אֲשֶׁר
 אַתֶּם אֹמְרִים נִדְּוֶה כְּגוֹיִם
 כַּמְשַׁפְּחוֹת הָאָרְצוֹת לְשֶׁרֶת עֵץ
 וְאָבֶן: (לג) חִי-אֲנִי נָא אֲדַנִּי
 יְהוָה אִם-לֹא בְיַד חֻזְקָה וּבְזֹרַע
 נְטוּיָה וּבַחֲמָה שְׁפוּכָה אִמְלֹךְ
 עֲלֵיכֶם: (לד) וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִן-
 הָעַמִּים וּקְבַצְתִּי אֶתְכֶם מִן-
 הָאָרְצוֹת אֲשֶׁר נְפוּצוֹתֶם בָּם בְּיַד
 חֻזְקָה וּבְזֹרַע נְטוּיָה וּבַחֲמָה
 שְׁפוּכָה: (לה) וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל-
 מְדִבַּר הָעַמִּים וְנִשְׁפַּטְתִּי אֶתְכֶם
 שֵׁם פָּנִים אֶל-פָּנִים: (לו) כֹּאֲשֶׁר
 נִשְׁפַּטְתִּי אֶת-אֲבוֹתֵיכֶם בְּמִדְבַּר
 אֶרֶץ מִצְרַיִם כִּן אֲשַׁפֵּט אֶתְכֶם
 נָא אֲדַנִּי יְהוָה: (לז) וְהִעֲבַרְתִּי
 אֶתְכֶם תַּחַת הַשֶּׁבֶט וְהִבֵּאתִי
 אֶתְכֶם בְּמִסְרַת הַבְּרִית:

אִים זִנְנֵה הַאֲבֵעֵט, זֶלְלֵל נִכְט
 גַּע שְׁעֵהֶעֶן, אִיהָר שְׁפִרְעֵכֵט
 גַּע הַמְלִיד, ווִיר וּזְאֵלְעֵן ווִיא
 דִּיא פֶּלְקֵעֵר, ווִיא דִּיא פֶּאֲלֵקֵס.
 שְׁטֵאֲמֵעֵר דֵּעָה לְאֲנֵדֵעֵר, הָאֲלֵץ
 אֲוֹנֵר שְׁטִיץ אֲנֵבֵעֵטֵעֵן; (לג) בִּיִּיא
 מוִינֵעֵם לֵעֲבֵעֵן! שְׁפִרְיֵכֵט רֵעֵר
 הָעֵרֵר, דֵּעֵר עוֹוִינֵעֵ, מִיֵּט
 שְׁטֵאֲרֵקֵעֵר מֵאֲכֵט, מִיֵּט אִוִּים=
 גַּע שְׁטֵרֵקֵטֵעֵם אֲרֵמֵעֵ, אֲוֹנֵר
 מִיֵּט אִוִּים גַּע שְׁטֵטֵעֵטֵעֵם גְּרִימֵ.
 מֵעֵ, ווִילֵל אִיךְ אִיבֵעֵר אִיךְ
 הָעֵרֵר שְׁעֵן. (לד) אִוִּים דִּיעוּעוּ
 פֶּלְקֵעֵרֵן, אִוִּים דֵּעֵן לְאֲנֵדֵעֵרֵן
 אִן וּעֵלְעֵעֵן אִיהָר צֵעֵר שְׁטֵרִיֵּ=
 עֵט נִיד, ווִילֵל אִיךְ מִיֵּט שְׁטֵאֲרֵ-
 קֵעֵר מֵאֲכֵט, מִיֵּט אִוִּים גַּע
 שְׁטֵרֵקֵטֵעֵם אֲרֵמֵעֵ אֲוֹנֵר מִיֵּט
 אִוִּים גַּע שְׁטֵטֵעֵטֵעֵם גְּרִימֵ מֵעֵ
 אִיךְ אִינֵזֵאֲמֵעֵלֵן, (לה) ווִילֵל
 אִיךְ אִן דִּיא ווִיסְטֵעֵ דֵּעֵר
 פֶּלְקֵעֵר בְּרִינֵעֵן, אֲוֹנֵר דֵּאֲרֵט
 פֶּאֲן אֲנֵעוּיֵכֵט צוֹ אֲנֵעוּיֵכֵט
 מִיֵּט אִיךְ רֵעֵכֵטֵעֵן; (לו) זֶא
 דִּיא אִיךְ אִינֵסֵט מִיֵּט אִייעֵרֵן
 פֶּאֲרֵפֶּאֲחֵרֵעֵן אִין דֵּעֵר ווִיסְטֵעֵ
 דֵּעֵם לְאֲנֵדֵעֵם מִצְרַיִם גַּע רֵעֵכֵּ=
 טֵעֵט הָאֲבֵעֵ, ווִילֵל אִיךְ מִיֵּט
 אִיךְ רֵעֵכֵטֵעֵן, שְׁפִרְיֵכֵט דֵּעֵר
 הָעֵרֵר, דֵּעֵר עוֹוִינֵעֵ. (לז) אֲוֵּ=
 טֵעֵר דֵּעֵם צוֹכֵט שְׁטֵאֲבֵעֵ ווִילֵל
 אִיךְ אִיךְ דוֹרְכֵּ הָרֵעֵן, אֲוֹנֵר דֵּאֲן.

וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל-מְדִבַּר הָעַמִּים וְנִשְׁפַטְתִּי אֶתְכֶם שֵׁם פָּנִים אֶל-פָּנִים: (לו) כֹּאֲשֶׁר נִשְׁפַטְתִּי אֶת-אֲבוֹתֵיכֶם בְּמִדְבַּר אֶרֶץ מִצְרַיִם כִּן אֲשַׁפֵּט אֶתְכֶם נָא אֲדַנִּי יְהוָה: (לז) וְהִעֲבַרְתִּי אֶתְכֶם תַּחַת הַשֶּׁבֶט וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם בְּמִסְרַת הַבְּרִית:

ר ש י

זהו כננו. יפוק עולו מעל לוארנו מאחר שלחנו מעליו: היו לא תהיה. כי נדר קבלתם עלינו מדעתכם נימי יהשע כמו שגא' (יהשע כ"ד) ויאסיף יהושע אח כל שנתו ישרא וכל הענין: (לה) מדבר העמים. הוא המדבר שהלכו בו חרבעים שנה וכן ניבא (הושע ב') והולכת' המדבר: (לו) תחת השנט. שיהיו כסופים לי ולמוסרי: במסרת הנרית. בננית שמסרתי לכם:

ב א ו ר

נעמא: ואני אדרש לכם (רש"י). (לה) מדבר העמים, כנה הלוות בשם מדבר, וכן אמר הושע (ב' י"ד) והולכת' המדבר. (לו) תחת השנט, ע"ד כל אשר יעבור תחת השנט (ויקרא כ"ג ל"ב), וכן אמר ירמיה עוד תעבורנה הלאן על ידי מונה אמר ה' (ירמ' ל"ג י"ב) (רד"ק). במסרת. נסמינות עם הכרית, ועל אשר נקמלה המ' ע"כ נראה דעת רד"ק שהוא משרט

(לח) וברותי מכם המורדים
 והפושעים בי מארץ מגוריהם
 אוציא אותם ואל-אדמת ישראל
 לא יבוא וידעתם כי-אני יהוה:
 (לט) ואתם בית-ישראל כה-אמרו
 אדני יהוה איש גלוליו לכו עבדו
 ואחר אם-אינכם שמעים אלי
 ואת-שם קדשי לא תחללו-עוד
 במתנותיכם ובגלוליתכם: (מ) כי
 בהר-קדשי בהר מרום ישראל
 נאם אדני יהוה שם יעבדני כל-
 בית ישראל כלה בארץ שם
 ארצם ושם אדרוש את-
 תרומתיכם ואת-ראשית

(לח) איד ווילל אבואנדרען פאן
 אייך, דיא ווידערשפענסטיגן;
 דיא געגען מיך געפערעפלט
 ווערדע איד אויס דעם לאנד
 דע איהרעס אויפגענטהאלטס
 הינוים פיהרען, אכער אויף
 ישראלים באדען זאללען זיא
 ניכט קאממען, דאן זאללט
 איהר ערקעננען, דאס איד
 דער עוויגע בין. (לט) אונד
 איהר הויז ישראל! אלזאפער.
 הייסט עס דער הערר, דער
 עוויגע. עס געהע נור איממער.
 היז יעדער זיינען גאטצען נאך,
 אונד דיענע איהנען; איינסט.
 זאללט איהר וואהרליך, נור
 מיר געהארבען, אונד ניכט
 פירדער ענטווייהען מיינען
 נאמען, דורך אייערע גאבען
 אונד אייערע גאטצען.
 (מ) עילמעהר (זקן) אויף מיי-
 נעם הייליגן בערגע, אויף דעם
 ערהאבענען בערגע ישראלים
 שפריכט דער הערר דער
 עוויגע, דארט זאלל דאן נאם

משאוחיכם

צע הויז ישראל מיד אנבעטען, אללע זא אים לאנדע זינד; דארט ווערדע איד איהנען
 וויללפאהרען, דארט ווערדע איד וויערדער פארדערן אייערע העכע. אפפער אונד אייערע
 ערשטי

רש"י

(לח) וברותי. לשון ברירה: מארץ מגוריהם. מארץ גלותם אוליא אותם ואמיתם במדבר;
 (לט) לכו עבדו. ואל תנאו לאומות שאתם נקראים על שמי בכואכם אל הנביא לשאל לו
 תורה ואמר שהוא אומר לכם דברי אינכם שומעים אלי כענין שנאמר (לקמן ל"ג) והנך להם כשיר
 עגבים וגומר שומעין את דבריך ואינם עושים אותם: במתנותיכם ובגלוליתכם. שאתם מפרישים
 הנכורות בשם בכורה כאשר כויתי אתכם ומשקרא שמי על הדבר אתם מקריבים אותם לעב"וס:
 משאוחיכם

ב א ו ר

אשר בחסרון האל"ף ומשפטו במאסות, והוא שם בפלג מחנת. (לט) ואחש, המאך
 הפסוק כך, ואתם בית ישראל, אשר אתם אינכם שומעים אלי, לכו עבדו איש גלוליו
 אבל את שם קדשי לא תחללו וגו' על דרך מי בקץ זאת מידכם רמס חזרי (ישעי' א' י"ב). גם
 יתכן לנאר ענין הכתוב, כה אמר וגו' ואמר אתם אינכם שומעים כלומר אז אתם
 שומעים, כמו, אני ד' דברתי אס לא זאת אעשה (במדבר י"ד ל"ה) שצונו כסריו אעשה,
 וכמו שחרגם הרמב"ם שם וז"ה ר"ך, ועד"ז מתורגם גם סה אשכנזי. (ז) בי, זה ענין כפ"ע וככר
 הערנו על זה במקום אחר, כי זה דרך הכניס לנחמם אחרי אשר כגיד להם את עונשם, ומלת בי היא

משאורתיכם בכל קדשיכם:
 (מא) ברית ניהת ארצה אתכם
 בהוציאי אתכם מן העמים
 וקבצתי אתכם מן הארצות
 אשר נפצתם בם ונקדשתי בכם
 לעיני הגוים: (מב) וידעתם כי
 אני יהוה בהביאי אתכם אל
 אדמת ישראל אל הארץ אשר
 נשאתי את ידי לתת אותה
 לאבותיכם: (מג) וזכרתם שם
 את דרכיכם ואת כרתי
 עלילותיכם אשר נטמאתם בם
 ונקטתם בפניכם בכל רעותיכם
 אשר עשיתם: (מד) וידעתם כי
 אני יהוה בעשותי אתכם למען
 שמי לא כדרכיכם הרעים
 וכעלילותיכם הנשחתות בית
 ישראל נאם אדני יהוה:

עשטלינגסנאבין, מיט אל.
 לעם וואס איהר מיר הייליגעט,
 (מא) דאן נעהמע איך
 אייערע וואהלגעריכע ווע.
 דער וואהלגעפעלליג
 אויף. ווען איך איך אויס דען
 פעלקערן הערויסגעפיהרט,
 איך אויס דען לאנדערן אין
 וועלכען איהר צערשטרויעט
 זייד, וויעדער אייננעואם.
 מעלט האבע, דאן ווערדע איך
 וויעדער דורך איך פאר דען
 אייגען דער פעלקער געהיילי-
 געט ווערדען. (מב) אונד איהר
 ווערדעט ערקעננען, דאס איך
 דער עוויגע בין, ווען איך איך
 וויעדער אין דאן לאנד ישראל
 ברינגע, און יענעם לאנד,
 פאן וועלכעם איך מיינע האנד
 ערהאב, עם אייערן פארפאה.
 רען צו געבען. (מג) דארט
 ווערדעט איהר איך עראינ-
 נערן אייערעם וואנדעלס אונד
 אללער אייערער האנדלונגען,
 דורך וועלכע איהר איך פער-
 אונרייניגטעט, אונד איך
 זעלבסט פארוויפע מאען,
 איבער אללע אייערע לאסטער
 דא איהר אויסגעאיכט.
 (מד) איהר ווערדעט ערקענ-
 נען, דאס איך דער עוויגע בין, דאס מיין פערפאהרען מיט איך, הווי ישראל! בלאם
 מיינעם נאמענס וויללען געשאה, אבער ניכט נאך אייערעם לאסטערהאפטען וואנדעל, אונד
 נאך אייערן פערדערבליכען האנדלונגען, וף שפריכט דער הערר, דער אללמעכטיגע!

ויהי
 דעם

ה ש י

(מ) משאורתיכם - כמו שאורתיכם לשון מזון כמו שארה כסותה ועונתה לא יגרע (שמות כ"א) וכן
 קברו מנחם: (מג) ונקוטתם. ל' קטטה. לשון חמר בתרגומו ומידוקין וכן ס"ה הנאמרים
 דמונ"כ כלע"ז:

ב א ו ר

לאמתם סדור, וידוע כי גם זאת אחת משמשויו. (מא) ברית ניהוח, מוסב על הפסוק בקודם.
 בהוציאי, הענין בפני עלמו. (מג) ונקטתם, כנר בארתי לעיל פרהס ו' פסוק ט', ועתה
 כמו ונתקוממין אתקוטע (תהלים קל"ט ב"א). ויהי
 והטף